

Celo leto	12 K
Pol leta	6 K
Četrt leta	3 K
Mesečno	1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6 redne
petitvrste; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 43.

Maribor, dne 15 aprila 1912.

Letnik IV.

Lep dan.

Maribor, 15. aprila.

Vreme včerajšnji dan ni bilo posebno prijetno. Nebo je bilo sicer vedro, toda pihal je zelo hladen veter, ki je skvaril vsako veselje nad bivanjem v prirodi. Vendar je bil včerajšnji dan za nas lep dan. Vremensko vprašanje je sicer zelo važno, kajti eno neprijetno jutro zamori lahko mnogo, vendar je za nas to bolj postranskega pomena. Nas briga veliko bolj politično vreme, naše politično življenje, za to nas tudi vreme samo v tolikor zanima, v kolikor je ugodno za naše politične razmere in odnošaje. In včerajšnji dan je ravno v tem oziru bil lep dan in sadovi nešteti zlatih nauk, ki so jih povedali priznani naši voditelji in organizatorji, gotovo ne bodo izostali. Škod županov, občinskih odbornikov in tajnikov, ki se je vršil včeraj v Mariboru, se je krasno obnesel. Dvorana Katoliškega delavskega društva je bila polna županov in sploh občinskih zastopnikov ter nekaterih drugih gostov, ko je dr. Korošec v imenu S. K. Z. otvoril zborovanje in s pozdravom na navzoče kratko označil pomen shoda.

Proti mažarskemu nasilju.

Porabil je dr. Korošec to priliko, ko so bili ravno zbrani zastopniki naših avtonomnih oblasti, da je dal duška svojemu ogorčenju nad zatiranjem vsake avtonomije na Hrvaškem. Med velikim navdušenjem je bila koj v pričetu sprejeta resolucija, ki strogo obsoja mažarska nasilstva na Hrvaškem in ostro protestira proti Čuvajevemu komisarijatu.

Pređavanje.

In potem je vršilo pređavanje za predavanjem. Vsakemu so zbrani sledili z velikim zanimanjem in s svojo pozornostjo pokazali, da umejo važnost prireditve, za katero gre S. K. Z. gotovo vsa čast in hvala.

Kot prvi je dobil, zelo živahno pozdravljen, besedo dr. Krek.

Govor dr. Kreka.

Razpravljal je o zgodovinskem razvoju avstrijske občinske samouprave in kritično obdelal dotične zakone. Že od časa Marije Terezije in tudi pozneje do leta 1848 je vladala v Avstriji centralistična smer, vse vladati iz Dunaja po nemški komandi; torej v

tem času ni bilo za občinsko samoupravo lepega vremena. Leta 1848 je prodrla v širše ljudske mase misel nekakega osvobodjenja. Završelo je po vsej Avstriji, ker ljudstvo je zahtevalo, kar mu gre po naravnem zakonu. Kakor je v vseh časih in pri vseh narodih imela vsaka posamezna družina svojega družinskega glavarja, tako je bilo že od vseh časov sem popolnoma naravno, da se je več družin združilo v eno srenjo in tej srenji ali občini je načeloval mož, katerega so si izvolili iz svoje sredine, ki je živil zaupanje vseh v eno srenjo ali občino združenih družin. In če se vprašamo, kdo je bil poprej, ali država ali občina, je odgovor, da je bila občina poprej, kakor država. Ni še bilo Avstrije, ali občine so že bile, so že obstajale. Država ima potemtakem le nalogo priznati zakonito samoupravo in v tem smislu uravnati občinski delokrog. Leta 1849 imamo prvi državni občinski zakon. Do omenjenega leta je gospodovala pri nas razna gosposka, podaniki so bili položeni raznim oblastim, grajščinam, plemenitašem. Zahteva po samostojni občinski upravi je naletela na najodločnejši odpor od strani teh mogotcev, kajti čisto naravno je, da se je upiral grajščak, pripoznati župana kot svojo oblast, ker je vendar on bil do tedaj samostojen mogotec. Da bi on sedaj sprejemal od župana ukaze, da bi se mu moral pokoriti, sam kandidirati itd. mu ni šlo v glavo. Upirali so se ti grajščaki vsakemu poskusu, dati občinam tiste pravice, katere je do tedaj edino le on sam izvrševal. Ali leto 1848 je prineslo osvobodjenje teh spon. Niso se mogli upirati tej odločni zahtevi avstrijskih narodov po nekaki samoupravi in tako vidimo, da je izišel 1. 1849 prvi državni zakon, ki določa, kako naj bodo občine urejene. Ta zakon torej je pomenja en kos svobode. Nekoliko so ga spremenili že 1. 1859. Sedanji občinski zakon je stopil v veljavo leta 1862. Pod ministrstvom Schmerlinga se je spravila državna in deželna vlada z občinsko upravo v nekako soglasje, zakon se je prikrojil zahtevam različnih dežel in tako je bil potrjen takozvani okvirni zakon leta 1864 za Štajersko. Tri leta pozneje in sicer leta 1867, se je dala deželni zborom izključna pravica dajati postave občinam. Glasom tega določila pristojna edino le deželni zborom pravica, spreminjati na obstoječem občinskem redu in državni zbor nima pri tem nobene zakodnodajne pravice. Tudi državni občinski zakon leta 1862 je prišel pravzaprav ob veljavo.

Govornik je nato obravnaval načela sedaj veljavnega občinskega reda. Povdarjal je, da se moramo boriti proti tistim, kateri trdijo, da ima občina svoje pravice od države, ne pa sama iz sebe. Pojasnil je protislovje glede na občane, raztrgal pojem domovinske pravice, ki se je sestavil samo iz državnih interesov, zavoljo vojaštva in preskrbe ubožcev, končno pa podrobno razložil, kako je omejena občinska samouprava po državni oblasti in po okrajnih zastopih, oziroma deželnih odborih. Primerjal je v glavnih potezah naš občinski zakon s švicarskim in pa pruskim. Tudi vsebino občinskega delokroga je kritično obdelal.

Ob zaključku svojih izvajanj je klejal govornik:

Župani! Imeti morate železno hrbtišče, kamentrde butice, kot hrast močne tilnike, ne uklonite se, da z vso energijo odvrnete tiste, ki podirajo vašo samostojnost, ki vas politično ubijajo, zato se je treba držati enotne, kmečke stranke, ki edina vzbuja in oživlja vašo samozavest, vašo politično samostojnost, to je vaša Slovenska kmečka zveza in njeni poslanci, ki se bojujejo za vaše pravice. Živela vaša obstrukcija! (Viharni klici: živijo obstrukcija! Govorniku burno ploskajo.)

Roškar govori.

Kot drug govornik je razpravljala poslanec gospod Roškar o domovinski pravici in ubožni oskrbi. Razlagal je občinsko novelo iz leta 1896, njeno važnost in veliko potrebo ter povdarjal, da se je z njo vsaj deloma spopolnila velikanska vrzel, ki je vladala dotlej v občinskem zakonodajstvu. Sicer obsega ta novela samo devet paragrafov, a vendar pomenja velik korak napredka v prilog občinam, posebno še pa kmečkim občinam. Treba le, da se župan, kot vesten gospodar v polni meri poslužuje te novele ter skrbno vodi zapisnik v tujini živečih občanov, da zamore tako napraviti pravočasno prošnje za vobčenje v drugih občinah deset let bivajočih občanov. Na podlagi lastnih izkušenj je navajal govornik slučaje, s kakšnimi težočami se imajo boriti naši župani, predno dosežejo, da se kakšno mestno ali industrijsko občino prisili, da ustrezne tozadevni prošnji za sprejem v domovinsko zvezo, ker oblasti žalibog kaj rade razsedi v prilog mestnim občinam.

Govor poslanca gospoda Roškarja je bil izrazito poučen, in velezanimiv. Dolgotrajno ploskanje in navdušeni „živijo“ klici mu je bilo v zahvalo.

PODLISTEK.

† Dr. Jakob Sket

Prijatelju v spomin.

Piše dr. J. Arnejc.

Zopet je legel v grob steber korotanski. Tri finančne ministre je v kratkem času izgubila družba sv. Mohorja: Simona Janežiča, prof. Apiha in zdaj je jima sledil tudi Sket. Takih marljivih gospodarjev in natančnih računarjev, kakršni so bili ti trije in kakršne zahteva tako velik zavod, je malo, in težko bo odboru najti Sketu vrednega naslednika.

Sketova smrt pa pomeni izgubo za vse Korotane. Malo je izven koroških mej olikancev, katerih duševno obzorje sega tako daleč, da bi se zavedali historičnega pomena vojvodine Koroške, in ki bi vedeli, da je zgodovina nekdanje koroške velevojvodine zgodovina slovenskega naroda, ki bi jim prišlo na um, da se pravi, prihajati na pomoč koroškim Slovincem delovati za slovensko sredotočje, boriti se za obstanek slovenskega naroda sploh.

Malo jih je, ki se spominjajo narodne svoje dolžnosti s tem, da prihajajo na pomoč bodisi gmotno, bodisi duševno koroškim Slovincem, še redkejše pa so sejani slovenski olikanci, ki bi povetili vse svoje sile in vse svoje življenje krasni, starodavni domovini Slovencev, mični Koroški.

Po škofu A. M. Slomšku dolgo ni bilo znamenitejšega štajerskega Slovence, ki bi bil deloval na Koroškem. Zadnja desetletja so nam prinesla dva taka moža: nepozabljivega mojega učitelja na beljaški gimnaziji prof. Josipa Lendovška, probuditelja gornje Koroške, ki je moral že leta 1895 leči v prerani grob in dr. Jakob Sketa.

Rojen leta 1852 dne 1. majnika na Sladki gori blizu Šmarja pri Jelšah, je rajni Sket dovršil svoje gimnazijske nauke v Mariboru, kjer je vedno bil e-

den izmed najpridnejših učencev, vseučilišče pa v Gradcu, kjer je bil učenec Krekov v slavnosti, Karajanov in Köröglinov v Ulesičevi filologiji. Slušal je potem tudi Schenkla star. in Schönbacha. V svojih vseučiliških letih je bil zaradi svoje izredne marljivosti ljubljene profesorja dr. Kreka, ki je pridnost cenil nad vse.

S svojo vstrajnostjo je jako hitro dovršil svoje nauke in bil je že suplent kot naslednik Antona Janežiča na celovski gimnaziji, ko je začel vihar 1. 1877 na Balkanu. Tedaj je moral mladi dr. Sket pustiti poučevanje in šel se je kot poročnik celo leto bojevati z avstrijsko vojsko za svobodo naših bosanskih rojakov, kakor je bila to usoda marsikaterega Slovencev v tistih letih.

K sreči se njegovo mesto v Celovcu tačas ni razpisalo. Še v vojski se je pečal s knjigami in jedva je prišel v Celovec nazaj, je izpopolnil in razširil svoj izpit po zahtevah razpisa in bil leta 1878 imenovan profesorjem na celovski gimnaziji za slovensčino in klasično jezika. Kot tak je deloval do svoje upokojitve leta 1908, pri kateri je za svojo resnogoletno, zaslužno delovanje dobil naslov vladnega svetnika.

Kot profesor je bil čez vso natančnost natančen. Vsako uro točno, ko je zazvonilo, v razredu in natančno pripravljen, zahteval je isto marljivost in natančnost tudi od svojih učencev. Pri svoji pridnosti je seveda imel jako obširno znanje, je pa tudi od svojih učencev zahteval več kot polovično znanje. A gorje mu, kdor se bi bil pri njem zanemarjal!

„Slovel je kot učitelj“, piše koroški „Mir“, „po svojem temeljitem znanju in po odločni disciplini, ki jo je znal med dijaki vzdrževati, ali kratko rečeno, bil je dosledno objektiv in jako strog, kar mu je pa po krivici — vzelo ljubezen marsikaterega učenca, zlasti izmed mladih Slovencev. Po krivici, pravim, ga je marsikateri bivši učenec slabo cenil, kajti bil je v dnu svojega srca blaga duša, ki je za u-

čence na tihem in brez zvonjenja več storil, nego so dijaki sami mislili in vedeli. Še le kdor je imel prilobnost del časa prijateljsko z njim občevati, ta ga je spoznal od prave strani.

Črna kokoš.

Prekmürska narodna.

Ednok je bio eden sirmak, pa je precu male dece. Poleg njega je pa živo eden kmet, šteri je jako bogati bio. K tomi bogaci je sirmak odo na telo. Nej je proso druge plače, liki je rad bio, či je strošek dobo. Te sta se pa te sirmak pa bogatec tak spoznala, pa eden z ovin tak zdobra bila, ka je sirmak, gda njemi je žena pa (zopet) dete porodial, proso bogaca, ka bi je s krsta zdigno. Bogatec je to privolo, pa njemi je sirmak zaten ešče raj odo na delo pomagat.

Večkrat se je zgodilo, ka so deca pitala sirmaka, gda je domo z dela prišeo, ka njini je prineso. Gda je pa ednok so bogaci svinje klat, ka so koine meli, te so ga pa deca prosila, naj njini kaj jesti prinese.

Sirmak bi jako rad spuno deci željo, samo ka je bogaci nej vupao povedati, naj njegovej deci kaj pošle; skrivoma pa tudi nebi rad jemao, zato ka je bio pošteni. Dosta si je zato premišljavao, ka bi naj večino. Nazadnje si je premislo. Gda so najpre večerjo meli, te je on nikaj šteo jesti. Računao si je, ka či nikaj neđe jo, te njemi že bogatec znan da kaj, ka de domo neseo, pa nadeli dečo.

Bogatec je pri večerji noso vsakojakke jestvine pred sirmaka, te je pa nikaj nej šteo jesti. Bogaci se je to čudno vidlo, pa je pitao:

— Kuma, zakaj pa vi nikaj ne jejte? Eli se van ne vidi hrana, ka van jo mi damo?

Sirmak si je nato pogučao:

— Kuma, lepo vas prosin, dnjes raj jes nikaj nebon jo, naj mi samo čate kaj, ka bon domo neseo . . .

Stanovanje

v še novi hiši za slovensko obitelj se odda s 1. junijem. Več se izve v upravnistvu.

Pridnega učenca, poštenih starišev sprejme takoj g. Fr. Duchek, svečar, Maribor. 380

Gostilna

in nekaj čez 20 orolov posestva v dobrem stanju, gostilna je čb veliki božji posil, dobro znana in priljubljena, se proda. Cena 40.000 K Lahki plačilni pogoji. Več pove upravnistvo. 377

Lepa hiša na lepem pro-toru v sredi vasi v Rušah je naprodaj. Pripravna za kakega penzionista, pa tudi za rok delca. Več se izve pri posestniku Francu Repolusk, šte. 17 v Rušah. 96

Kdo še ne ve?? kje je slovenska trgovina??

Dovoljujem si svojim cenjenim odjemalcem naznaniti, da sem svojo trgovino z modnim in manufakturnim blagom, platnom, suknom, perilom ter raznovrstnimi platneninami in krojaškimi potrebščinami preselil z Glavnega trga 19 v **Gosposko ulico 5.** Ker imam sedaj veliko večje in lepše prostore ter **velikansko zalogo** novega modernega v mojo stroko spadajočega blaga iz prvih tovarn in po zelo nizki ceni, mi je mogoče svoje cenjene p. n. odjemalce vsestransko postreči v najboljšo zadovoljnost. Jamčim za strogo reelne cene in solidno postrežbo ter se priporočam z velespoštovanjem

J. N. Šoštarich, modna in manufakturna trgovina Maribor, Gosposke ulice št. 5.

Loterijske številke: Dne 13. aprila 1912

Gradec	28	77	52	42	4
Dunaj	48	66	51	61	32

Gostilna

z gospodarstvom vred, blizu Maribora, ob okrajni cesti, popolna koncesija, žganjetoč, trafikla, posestvo arondirano, se radi rodbinskih razmer takoj zelo poceni proda. Cena le 14.000 K. Več pove upravnistvo tega lista. 92

Praktični zdravnik in zobozdravnik:

Dr. Vinko Hudelist ordinira v **Brežicah** vila „Livada“ od 14. aprila naprej. 387

Gostilna

v živahni ulici v Mariboru, blizu kolodvara, obstoječe iz dveh pritličnih hiš, ena za gostilno in ena za stanovanje, prva ima 2 gostilniški sobi, kuhinjo, shrambo za jedila, sobico, shrambo za meso, lep vrt za goste s kegljiščem, z gospodarskim poslopjem, hlevi, zelo velik vrt za zelenjavo, se radi rodbinskih razmer takoj proda. Gostilna je stara, na dobrem glasu in dobro ideoča. Kapitala je treba 30.000 K, ostalo lahko ostane. Več pove upravnistvo tega lista. 91

Trgovina s specerijskim blagom

Pozor Slovenci!

Trgovina z moko in dežel. pridelki

Glavna slovenska zaloga velikanska izbira kranj. vrvarskega blaga kakor: štrang, užd, vrvi, vrvi za perilo, mrez za seno in za o-troške postelje itd. itd. Sprejema se vse pod to stroko spadajoča dela kakor: vrvi za zvo-nove, dvigalnice in transimsije. :

Ivan Ravnikar Celje
Graška cesta 21.

Glavna slovenska zaloga suhih in oljnatih barv, čopičev, firmiza in lakov. Zaloga nagrobnih in voščenih sveč, Zaloga vseh rudniških voda. Priporočam sveža, deteljna, travna poljska, vrtna in cvetlična kaljiva semena. 22

Na drobno! Točna in solidna postrežba! Na debelo!

Vino belo in rudeče, novo in starina, zajamčeno pristna bizeljske vina. prodaja in razpošilja v množini od 56 lit. naprej **Janez Kovačič,** gostilničar Melje 85 p. Maribor. 101

Jožef Pfeifer tovarna poljedelskih in kmetijskih strojev livarna za železo in medenino v Hočah (Kötsch) pri Mariboru priporoča **travniške brane in druge kmetijske stroje** :: Zahtevajte cenike brezplačno in poštne prosto.

Aparat za lotanje

kakor ga kaže poleg stoječa slika in kateri bi v nobeni hiši naj ne manjkal, se dobi pri **Zinauer & Co.** 281 **Sv. Jakob v Slov. go.** Cena s svincem in navodilom samo 5 K. Pošilja se po povzetju. 44 **Jako priprosto! Zelo praktično! Nobena igrača!**

Franc Pleteršek Maribor, **Zaloga Koroška cesta 10. pohištva** Bogata zaloga poliranega, medlo poliranega pohištva iz trdega in mekega lesa za spalnice, obednice, za kuhinjsko pohištvo, zaloga divanov, podstavk, žimnic, stolov in ogledal, otročjih postelj iz železa po zelo nizkih cenah. 83

Schlüter-kruh redilen, lahko prebavljiv, okusen, ostane dolgo svež, lep kruh in cen. Izdeluje **pekarna Berner** Koroška cesta, filialka v Tegethoffovi ulici. 14

Otvoritev gostilne pod vejo dohod po lepi ravni v Počokovi pri Mariboru, seleži zavarovani pred vetrovi in dežjem Izvrstna domaca vina. Za mnogobrojni obisk se pripravata **Alojzij in Ivana Jerič.**

Slovenci pozor!

Poročne prstane vsake velikosti in po najnižji ceni; ne votle ampak polne (masivne.) Za blago jamčim in graviram zastonj. Posebno priporočam nove slovenske plošče za gramofon, v katerih imam sedaj posebno veliko izbiro. Delavnica za popravila **Urar, očalar in zlatar** **Franjo Bureš Maribor** Tegethoffova cesta št. 39.

ROBERT DIEHL žganjarna priporoča svojo doma žgano slivovko, tropinovec, vinsko žganje, brinjevec kakor tudi **štajerski konjak** 117

LJUDSKA HRANILNICA in POSOJILNICA V CELJU
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v lastni hiši (Hotel „Pri belem volu“) v Celju, Graška cesta 9, I. nadstr.

obrestuje Hranilne vloge po 4 1/2% brez odbitka rentnega davka. Sprejema hranilne knjižnice drugih zavodov kot vloge, ne da bi se obrestovanje prekinilo. Daje vložnikom na dom brezplačno hranilne nabiralnike. Sprejema po sejnem sklepu vloge na tekoči račun in jih obrestuje od dne vložitve do dne dviga.	uraduje vsak torek in petek dopoldne. Prošnje se sprejemajo in pojasnila dajejo veak dan, izvzemši praznike, dopoldne od 8. do 12. ter od 3. do 6. ure pop. Za vplačila po pošti se dajejo zastonj poštno hranilnične položnice št. 92465. Telefon ima št. 8. Za brzojave zadostuje naslov: Ljudska posojilnica Celje.	posojuje na zemljišča po 5% do 5 1/2%, z amortizacijo ali brez nje, na zastavo vrednostnih listin in na osebni kredit pod ugodnimi pogoji. Konvertuje vknjižene dolgeve pri drugih zavodih in izterjuje svojim članom njih terjatve. Prošnje in listine za vknjižbo dela brezplačno, stranka plača le k leke.
---	--	---